

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

intellectum. Duas autem solum circa hunc actum tractat D. Thomas quaestiones, quas articulis sequentibus resolvemus.

ARTICULUS PRIMUS.

An exterior fidei confessio sit actus elicitus à fide, vel duntaxat imperatus?

Valentia hic quaest. 3. puncto 1. negat exterioriorem fidei confessionem esse actum ab ea elicitum: dicit tamen censeretur actum illius virtutis, quia habet laudem ex objecto formali illius, & in illud tanquam in finem ordinatur. Huic sententiae favet Suarez lib. 2. de religione cap. 3. B ubi docet nullum dari actum virtutis, ab ea elicitum, extra subiectum in quo est.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

96 **D**ico tamen: Exterior fidei confessio à virtute fidei elicitur, & non solum imperatur.

Probatur primò ex D. Thomae Cart. 1. in corp ubi sic habet: *sicut conceptus interior eorum qua sunt fidei, est propriè fidei actus, ita & exterior confessio: Sed hoc esset falsum, si actus externus fidei esset tantum ab illa imperatus, & non procederet efficienter ab habitu fidei, sicut actus interior: Ergo &c.* Clariùs adhuc in resp. ad 3. loquitur S. Doctor pro nostra conclusione, ait enim: *Fides interior mediante dilectione causat omnes exteriores actus virtutum, mediante aliis virtutibus, imperando, non eliciendo; sed confessionem producit tanquam proprium actum, nulla alia virtute mediante.* Ex quibus sic argumentor: Si externa fidei confessio non eliceretur ab ea, sed tantum imperaretur, illam non produceret fides, nisi mediante alia virtute, à qua tantum elicitivè procederet, ut constat: Sed ex D. Thoma in verbis citatis, externam fidei confessionem producit fides ipsa, nulla alia virtute mediante: Ergo illam elicit, & non solum imperat.

97 Probatur secundò ratione, quam S. Doctor ibidem insinuat: Actus imperatus ab aliqua virtute, nunquam habet per se ordinari ad objectum & finem talis virtutis, sed per accidens tantum, & ex intentione alterius, ut patet in actu iustitiae, aut fortitudinis, à charitate imperato: Sed confessio exterior fidei per se & ex natura sua ordinatur ad finem & objectum fidei; nam exterior locutio per se ordinatur ad idem objectum, & eundem fidem, ad quem ordinatur interior locutio vel conceptus: Exterior enim locutio (inquit S. Doctor) ordinatur ad significandum id quod in corde concipitur: Ergo exterior fidei confessio est actus ab ea elicitus, & non solum imperatus.

98 **C**onfirmatur: Exterior fidei confessio est ex inclinatione talis virtutis, quae primario inclinatur ad assentiendum credibilibus, & secundario ad exterius profitendum & significandum talem assensum: At nullus actus ab aliqua virtute imperatus habet esse ex inclinatione ipsius, sed tantum ex inclinatione à qua elicitur: Ergo &c.

99 Probatur tertio conclusio, & simul praecipuum Adversariorum fundamentum convellitur: Si quid obstareret ne exterior fidei confessio eliceretur à fide, esset quia est actus alterius potentiae ab

ea in qua residet fides; haec enim in intellectu residet, illa verò ab ore & lingua procedit, juxta illud Apostoli ad Roman. 10. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem: Sed hoc non obstat: Ergo praecipuum Adversariorum fundamentum corruit.* Major pater: Minor probatur primò ex D. Thoma in 4. dist. 15. quaest. 4. art. 1. quaest. 2. in fine corporis, ubi dicit expressè, quod oratio est actus patriae elicitivè, non obstante quod patriae sit virtus existens in voluntate, non verò in ratione, cujus actus est oratio. Et dist. 17. qu. 3. art. 7. quaest. 3. docet quod confessio peccatorum pertinet elicitivè ad penitentiam, & confessio beneficiorum Dei ad patriam, & tamen constat has confessiones fieri ore seu lingua, quae est alia potentia ab ea, in qua residet penitentia & religio: Ergo similiter, licet fides sit virtus existens in intellectu, non verò in potentia exteriori, cujus actus est exterior fidei professio, elicitivè tamen iste actus erit à fide.

Confirmatur ex Cajetano infra quaest. 81. art. 4. ubi sic dicitur: *Virtuti attribuitur ut proprius actus, non solum si ejusdem sint potentiae, in qua est habitus virtutis, sed etiam aliarum potentiarum, dum modo non per aliam virtutem eos eliciant, ut patet in aliis iustitia, temperantia, & oppositorum virtutum: sicut siquidem proprius actus est, non solum velle reddere cuique suum, sed exteriori actu reddere quod suum est, & similiter iniustitia actus est auferre alienum: temperantia quoque actus est, non solum concupiscere moderate cibum, sed etiam exterior sumptio moderata; & similiter intemperantia est exterior luxuria.* Ergo similiter non solum actus fidei interior, sed etiam exterior confessio erit elicitivè à fide, quamvis actus ille exterior sit ab alia potentia ab intellectu, in quo residet fides, quia ille non fit per aliam distinctam à fide.

Secundò probatur eadem Minor ratione: Quamvis habitus fidei sit in intellectu, ut tamen actus externae confessionis ipsius ab ea elicitivè procedat, sufficit quod ab habitu fidei diffundatur in potentiam externam aliquis modus, sive aliquod sui participium, quo mediante potentia externa illum actum producat; facta enim illa suppositione, potentia externa non solum elicit suum actum, sed etiam virtus fidei, non quidem per se immediatè, sed mediante virtute sua, impressa potentiae exteriori: sicut non sola aqua maris elicit suum motum fluxus & refluxus, sed etiam talis motus elicitivè procedit à caelo, mediante virtute quam communicat aquae ad talem motum: Atqui potest fides diffundere in potentiam externam hominis, eam habentis, aliquod sui participium; in hoc enim nulla est implicatio, ut constat ex solutionibus objectionum: Ergo &c.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: Negare exterius fidem, non est actus elicitus ab infidelitate: Ergo nec illam confiteri exterius, erit actus à fide elicitus. Consequentia patet ex paritate rationis. Antecedens probatur: D. Petrus & Marcellinus negarunt exterius fidem: Sed talis negatio non fuit actus elicitus ab infidelitate; alias enim fuissent infideles, quod tamen communiter negant Theologi: Ergo exterius negare fidem, non est actus elicitus ab infidelitate.

Confir-

Confirmatur: Hæretici sæpè exterius confitentur fidem, & tamen talis eorum confessio non est actus elicitus à fide; quia, ut dicemus in dispositione sequenti, in ipsis non remanet fides. Item Christus confessus est fidem exterius, iuxta illud 1. ad Timoth. 6. *Testimonium reddidit Pontio Pilato bonam confessionem*, affirmans se esse esse Filium Dei, ut Glossa interlinearis hæretice esse Filium Dei, ut Glossa interlinearis exponit. Angeli etiam beati confessi sunt hominibus fidei veritatem, dicentes Luca 2. *Natus est nobis hodie Salvator*, & tamen docent communiter Thomistæ, quod nec in Christo fuit fides, nec in Angelis beatis. Dæmones quoque, qui existit in Angelis beatis. Dæmones quoque, in quibus etiam, ut infra dicemus, non reperitur, Divinitatem Christi confessi sunt Marci 1. *Scio quia sis sanctus Dei*: Ergo externa fides confessio non est actus elicitive procedens ab habitu fidei infusa.

Respondeo ad objectionem, distinguendo Antecedens: Negare exterius fidem, non est actus procedens ab infidelitate, quando illa negatio non procedit ex interiori incredulitate, ut contingit in Petro & Marcellino, qui Christum non negarunt interiorius, sed tantum exterius, concedo Antecedens: quando negatio illa externa procedit ex interiori incredulitate, ut contingit in Hæretico, nego Antecedens. Similiter distinguo Consequens: Ergo confiteri exterius fidem, non est actus elicitus à fide, si non fiat ex credulitate interiori, & supernaturali, piaque affectione, sed à fide naturali, ut accidit in Dæmonibus, & Hæreticis, concedo: si fiat ex credulitate interiori, & supernaturali, sicut in homine fidei, nego. Uno verbo, quando diximus confessionem fidei externam esse elicitive ab habitu fidei, hoc intelligendum tantum est in fidelibus, non verò in illis qui carent fide supernaturali: & per hoc patet ad confirmationem.

Obijes secundò. Habitus fidei illum duntaxat elicit, qui est à potentia, quæ existit eius subiectum: Sed confessio exterior fidei non est actus potentia, quæ sit subiectum habitus fidei: Ergo nec est actus elicitus ab illo habito, sed duntaxat imperatus. Minor est certa: subiectum enim fidei est intellectus, potentia verò, cuius protectatio fidei externa dicitur actus, est similiter externa & materialis, ac proinde distincta ab intellectu. Major verò probatur: Sicut nulla forma accidentaliter operatur sine subiecto in quo sit, ita nec aliqua virtus aut habitus elicita actum, nisi mediante potentia in qua subiectatur: Sed fides, cum sit una simplex qualitas, nequit subiectari in pluribus potentiis, subindeque nec extra intellectum, in potentia exteriori: Ergo &c.

Respondeo negando Majorem: Sicut enim, ut iam dictum est, fluxus & refluxus maris est elicitive non solum à mari, sed etiam simul à cælo; quia licet cælum sit extra mare, est tamen in mari virtus ad fluendum & refluxendum, quam producit cælum: ita similiter, quamvis habitus fidei subiectetur solum in intellectu, quia tamen aliquam virtutem, sive modum participationis suæ virtutis, producit in potentia exteriori, quæ mediante talis potentia elicit confessionem externam, dicitur simul eum illa, non quidè immediate, sed mediante suâ virtute, elicere talem actum. Neque obstat quod fides sit una & simplex qualitas: ex hoc enim tantum concluditur, quod non possit esse in pluribus potentiis immediate; sed cum hoc ita, quod possit immediate existere in una, & mediante virtute à se diffusum esse in alia.

Tom. IV.

A Instabilis tamen: Fides non potest producere extra intellectum modum participationis suæ virtutis: Ergo nulla solutio. Consequentia patet: Antecedens verò probatur. Si fides aliquem modum suæ virtutis diffunderet extra intellectum, id esset mediante duntaxat actu intellectus, ut potè qui est essentialiter immanens, ac proinde non egrediens extra intellectum: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens. Ad cuius probationem dico, quod licet actus intellectus sit ex sua essentia formaliter immanens, simul tamen est virtualiter transiens, ut patet in actu imperii, quo Angelus cælos movet, & alia corpora transmutat, ille enim est formaliter immanens, & virtualiter transiens, & si hoc veritatur in dubium, irrationabilis dubitatio videtur, inquit S. Thomas opusc. 11. art. 3.

Urgebis adhuc: Quando virtus vel potentia superior imperat inferiori ipsius actum, aliquid ei imprimi, quo actuata elicit suam operationem ordinatam ad finem operantis: Ergo ex eo quod potentia externa hominis non eliciat confessionem fidei, nisi ut actuata modo aliquo perfectionis, à fide in eam derivato, ad summum concluditur, quod confessio illa sit imperativè ab habitu fidei, non verò elicitive.

Respondeo distinguendo Antecedens: Quando virtus sive potentia superior imperat inferiori ipsius actum, aliquid ei imprimi, quo elicit suam operationem, ordinatam ad finem virtutis imperantis, tanquam ad objectum sibi accidentale & extrinsecum, concedo Antecedens. Quo elicit suam operationem ordinatam ad finem virtutis imperantis, tanquam ad objectum sibi intrinsecum & essentialia, nego Antecedens, & Consequentiam: potentia enim externa, actuata modo illo, qui est participium virtutis fidei, in eam derivatum, elicit confessionem fidei externam, ordinatam ad objectum formale fidei, tanquam ad aliquid sibi intrinsecum & essentialia, ut patet ex dictis in secunda probatione.

ARTICULUS II.

An detur præceptum confitendi fidem, & quandoam fideles peccent contra illud?

Dico primò, duplex esse præceptum professionis externæ fidei: unum affirmativum de fide exterius proficenda, quando id necessarium est: alterum negativum de fide non neganda, & nihil unquam agendo exterius quod fidei repugnet. Ita D. Thomas hic art. 2. ubi licet faciat solum mentionem præcepti affirmativi fidei; quia tamen in quolibet præcepto affirmativo includitur præceptum negativum, quo prohibetur actus contrarius, ut patet in præcepto affirmativo dilectionis Dei, quod continet præceptum negativum, quo prohibetur odium Dei; non negat S. Doctor dari præceptum negativum prohibens actum contrarium professioni externæ fidei, qui est negare exterius fidem. Utrumque verò præceptum ex Scriptura aperte colligitur, præsertim ex illo Matth. 10. *Omnis ergo qui me confitebitur coram hominibus, confitebor ego eum coram Patre meo, qui in Cælo est: qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & eum coram Patre meo.*

Dico secundò, præceptum affirmativum de

Ri fide